

FREDERIC CHOPIN: ŽIVOT I STVARALAŠTVO

Jagodić, Antonia

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, The Academy of Arts Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Umjetnička akademija u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:134:840991>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
UMJETNIČKA AKADEMIJA U OSIJEKU
ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

ANTONIA JAGODIĆ

**FRÉDÉRIC CHOPIN:
ŽIVOT I STVARALAŠTVO**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: red.prof.art. Sanja Drakulić

Osijek, 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
2. KORIJENI	2
2.1. ROĐENJE GENIJA.....	2
3. DJELOVANJE IZVAN POLJSKE	4
3.1. PARIZ – GRAD UMJETNIKA	5
3.2. LJUBAV NA POMOLU – GEORGE SAND.....	6
4. POSLJEDNJE GODINE	8
5. STVARALAŠTVO	10
5.1. MAZURKE.....	10
5.1.1. <i>Mazurka u B-duru, op.7 br.1</i>	11
5.2. POLONEZE.....	11
5.2.1. <i>Poloneza u A-duru, op.53 – Herojska</i>	12
5.3. PRELUDIJI.....	12
5.3.1. <i>Preludij u e-molu, op.28 br.20</i>	12
5.4. VALCERI.....	13
5.4.1. <i>Valcer u e-molu, op.posth</i>	13
5.5. NOKTURNA.....	13
5.5.1. <i>Nokturno u f-molu, op.55 br.1</i>	14
5.6. BALADE.....	14
5.6.1. <i>Balada u g-molu, op.23 br.1</i>	15
5.7. ETIDE.....	15
5.7.1. <i>Etida u a-molu, op.25 br.11 – Zimski orkan</i>	15
5.8. SCHERZA.....	16
5.8.1. <i>Scherzo u b-molu, op.31 br.2</i>	16
5.9. IMPROMPTU.....	16
5.10. KLAVIRSKI KONCERTI.....	17
5.10.1. <i>Klavirski koncert u e-molu, op.11</i>	17
5.11. OSTALA DJELA.....	18
6. ZANIMLJIVOSTI	19
7. ZAKLJUČAK	20
8. LITERATURA	21
9. AUDIO PRILOZI	

1. UVOD

Kada nam netko samo spomene ime Frédéric Chopin, prve asocijacije koje nam padaju na pamet su klavir, tuga, sjeta, melankolija i tek ponegdje koji tračak sreće zanesen pokojim radosnim pomacima koji prebrzo nestaju i vraćaju se prvobitnom stanju. Iako su poznati svjetski skladatelji, poput Beethovena, Wagnera, Mozarta, borbu čovjeka s njegovom sudbinom, trenutke padova i očajanja, iznenadne provale pobune, začuđujuće erupcije energije i volje, pretakali u simfonije, oratorije i opere za nekoliko stotina glazbenika, Chopin je bio vrlo skroman te je svu svoju bol, očaj, sreću i zanesenost prenio u većinom klavirske skladbe koje i dan danas ne ostavljaju niti jednog slušatelja ravnodušnim. Iako se nakon odlaska iz Poljske tamo više nikada nije vratio, svoju domovinu je uvijek gajio i volio duboko u svom srcu koje je na njegov zahtjev i preneseno u voljenu Poljsku.

Maturalni rad o Chopinu sam odlučila pisati jer već duže vrijeme sviram njegove skladbe te sam htjela dublje istražiti i proučiti njegov život i njegovo stvaralaštvo, uvjete u kojima je živio i skladao, krizne i sretne trenutke koje je proživljavao sa svojim najmilijima kroz glazbu jer im je jedino tako mogao biti blizu.

Kompozicija maturalnog rada je takva da sam se najprije odlučila baviti Chopinovim životom te njegovim turnejama po drugim gradovima, nakon toga sam pisala o opusu skladatelja koji je raznolik, zatim sam analizirala pokoju njegovu skladbu uz audio priloge istih te sam time htjela pokazati kako je Chopin bio izrazito plodan i domišljat skladatelj barem što se tiče klavira. Literatura koja mi je poslužila kao izvori za pisanje maturalnog rada bile su knjige o Povijesti glazbe, poznati Atlasi o glazbi, Internet, knjiga o povijesti života poznate spisateljice George Sand, Guy de Pourtalesova knjiga o Chopinu te mnogi drugi izvori.

2. KORIJENI

Nikola Chopin, profesor francuskog i odgojitelj sina grofice Skrabek, 1806. godine oženio se Justinom

Krzyzanowskom,

osiromašenom poljskom

plemkinjom, u poljskom

selu Żelazowej Woli

nekoliko milja nedaleko

od Varšave. Podrijetlom je

bio Francuz rođen u selcu

Marainvilleu čija se

povijest nevjerojatno

Slika 1: rodna kuća Frederica Chopina

ispreplitala s onom burnom Poljskom poviješću. Uz raskošan dvor, zaogrnut skupinom stabala, dizala se mala kuća s natkrivenim trijemom, upravo tu se smjestila mala obitelj. Nakon što je Nikola Chopin imenovan profesorom francuskog jezika u varšavskom liceju.

2.1. ROĐENJE GENIJA

Frederic François Chopin se rodio 01.03. 1810. godine, premda neki izvori navode i 22. veljače kao datum rođenja. Nedugo nakon rođenja obitelj se preselila u Varšavu zajedno s ostalih troje djece Izabelom, Lujzom i Emilijom, gdje je otac dobio mjesto profesora u srednjoj školi. Premda je u Żelazowej Woli Frederic Chopin živio vrlo kratko, sačuvan je dio kuće u kojoj su živjeli njegovi roditelji. Chopinovo djetinjstvo je bilo ispunjeno obiljem ljubavi i obiteljske topline. Već u ranoj dobi djetinjstva, otac Nikola je svom sinu omogućio školovanje vrijedno hvale, sam ga je podučavao francuski, njemački, engleski, talijanski, latinski i grčki no poučavao ga je i glazbi jer je i sam Nikola svirao flautu i violinu. Chopin je od malih nogu pokazivao zainteresiranost za glazbu, što nam potvrđuje i priča da je kao mali sjedio ispod klavira dok je njegova majka Justina svirala.

U dobi od tri godine Chopinova darovitost postaje očita, samostalno je svirao na klaviru te već bio sposoban improvizirati manje glazbene komade. Roditelji su uočili djetetov talent te su ga povjerili profesoru klavira, Wojciechu Żywnyju, koji je nadarenog

Chopina glazbeno odgajao na Mozartovoj i Bachovoj glazbi. Bachov *Dobro ugodeni klavir* predstavljao je sam temelj Chopinove pijanističke i skladateljske škole. Od svoje sedme godine mladi pijanist je bez daha ostavljao čitavu Varšavu što dokazuje i njegova prva napisana poloneza (B-dur). Često je svirao za velikog vojvodu Konstantina te mnoge visoke državne dužnosnike toga vremena. Kao samostalni i savjestan čovjek, odlučio se potpuno posvetiti glazbi te ne pomišlja na upis na studij.

1827. godine stvara svoju prvu zahtjevniju skladbu za klavir i orkestar, *Varijacije na temu „La ci darem la mano“* iz Mozartove opere „*Don Juan*“. 1829. kao najcjeljeniji pijanist u Varšavi, odlazi na uspjehom popraćenu turneju po Beču. Pri povratku iz Beča, sklada svoje koncerte za klavir (op.21, op.11).

Prije izbijanja tragičnog ustanka u Poljskoj 1830.godine, Chopin napušta Poljsku te putuje u Pariz kako bi se ondje, kao školovani i poznati pijanist, okušao svoju umjetničku sreću. Njegovi prijatelji pa tako i obožavatelji iz Poljske, nekako su osjetili da se više nikada neće vratiti u svoju rodnu domovinu te su mu pri odlasku poklonili srebrni pokal i u njemu grudu poljske zemlje. U to je doba već ozbiljno skladao i nastupao i izvan granica Poljske gdje je redovito dočekivan uz ovacije publike.

3. DJELOVANJE IZVAN POLJSKE

Kao već afirmirani glazbenik u želji za održavanjem što više nastupa i izvan svoje Poljske, Chopin nevoljko napušta Poljsku. Nakon što je održao nekoliko oproštajnih koncerata u Varšavi, odlučio je krenuti na put u studenom. Čim je stigao u Beč, saznaje za studentsku pobunu u Varšavi. Studenti, kojima se pridružila i vojska, ustali su protiv ruske okupacije. Grad je bio oslobođen te Chopin pomišlja na povratak, no ipak ostaje u Beču. U

Slika 2: Chopin svira u salonu

rujnu 1831. godine odlazi na turneju u Stuttgart, gdje su ga zatekle zastrašujuće novosti: ruska vojska je u krvavom okršaju zauzela Varšavu. U tom trenutku, Chopin je proživljavao trenutke neizvjesnosti, nije znao da li je njegova obitelj i prijatelji živi. Osjećao se usamljeno, obuzet crnim mislima koje je ovako zapisao u svoj dnevnik: „Po čemu je neko truplo lošije od mene? Ni ono ništa ne zna ni o svojem ocu, ni o svojoj majci, ni o svojim sestrama. Smrt je svakako najbolja. Što je onda najgore? Rođenje? Stoga sam u pravu kad žalim što sam došao na ovaj svijet.“ Duboko udaren strašnom vijesću, sjeda pred klavir i njegova bol je jeknula u prvim taktovima ganutljive improvizacije koja je bila tek prvi mlaz poznate Revolucionarne etide u c-molu. Slomljen bolom i željom za osvetom njegov je identitet bio određen te će od toga trenutka zauvijek ostati u progonstvu. Shvatio je da će mu rodna Poljska od toga dana ostati samo vječna inspiracija za njegova nadolazeća djela koja će biti ispunjena nostalgičnim uspomnama koje variraju jednom smirenošću i melankolijom do oštrog bijesa i ljutnje.

3.1 PARIZ – GRAD UMJETNIKA

Nakon što se pomirio sa sudbinom i činjenicom da više nikada neće vidjeti svoje najmilije, Frederic Chopin se uputio prema prijestolnici umjetnosti i glazbe općenito, Francuskoj. U Parizu su ga svi velikodušno dočekali. Nakon prvih održanih koncerata već je pokupio simpatije brojne publike, te postao zaštitno lice tadašnjeg francuskog proizvođača klavira Pleyel. Nakon brojnih koncerata, omogućeno mu je bilo upoznavanje s mnogim velikim umjetnicima toga vremena kao što su Franz Liszt (1811. – 1886.), Felix Mendelssohn (1809. – 1847.), Vincenzo Bellini (1801. – 1835.), Hector Berlioz (1803. – 1869.), Honore de Balzac... Mnogi su ga cijenili kao skladatelja i

Slika 3: Chopin svira pred mnogobrojnom publikom

nenadmašivog pijanista koji tako nesebično spaja svoje osjećaje s instrumentom kao što je klavir.

Skladatelj Robert Schumann (1810. – 1856.) je posebno bio ganut i iznenađen darovitošću toga poljskog skladatelja te je jednom prigodom rekao: „Gospodo, kape dolje. Pred nama je genij!“

Postao je izuzetno popularan u pariškim salonima koje su posjećivala većinom uvažena gospoda iz tadašnjeg političkog vrta, ali i oni koji su si takve prigode mogli priuštiti. Osim brojnih koncerata, Chopin je održavao i mnoge privatne sate kako bi dodatno zaradio za život koji nikako nije bio lako izdržljiv jednom izuzetno nadarenom skladatelju poput njega. Instrukcije je davao ponajprije djevojkama iz plemićkih obitelji čiji su roditelji bili spremni skupo platiti tako uglednoga profesora. Prenatrpani raspored, česti koncerti i instrukcije doveli su do toga da je krenuo odbijati javne koncerte i bilo kakvo pojavljivanje u javnosti koje bi mu dodatno pogoršalo već tada loše zdravstveno stanje. Odbija nagovore svojih prijatelja Berlioza i Liszta da sklada

znatnija glazbena djela poput opera ili simfonija koje su skladateljima toga doba osiguravala umjetničku potvrdu i bogatstvo.

Chopin se ograničio na svoj instrument – klavir, koji mu je bio sasvim dovoljan i neograničen u usporedbi s onim što je svojom glazbom htio reći. 1835. godine dobio je ozbiljniju upalu pluća te su mnogi slutili kako se više nikada neće oporaviti, sam Chopin je pisao svojoj obitelji: „Pregledala su me tri liječnika, jedan je rekao da sam mrtav, drugi da umirem, a treći da ću umrijeti.“ Na turneji po Njemačkoj pruža mu se prilika da ponovo vidi svoje roditelje i ondje ujedno sklapa idiličnu vezu s mladom Poljakinjom koju je upoznao u Marienbadu, Marijom Wodzinskom čija se obitelj oštro usprotivila njihovoj vezi, u tome je razdoblju nastala Balada u g-molu (op.23) kao bol neostvarene ljubavi s Marijom Wodzinskom.

3.2. LJUBAV NA POMOLU – GEORGE SAND

Chopina je čekala do tada neočekivana sudbina kada je 1836. godine na jednoj večeri upoznao najneobičniju ženu možda toga cijelog stoljeća – George Sand. Odbijajući ostati u nametnutom braku posvetila se književnosti s pomalo oskudnim odijevanjem za to doba, ponekad su je vidali obučen u hlače i čizme što je uvelike šokiralo građane toga vremena. Voljela je izuzetne umjetnike, često mlađe od sebe. Chopinu se isprva

Slika 4: Sand sluša Chopina kako svira

činila neugodnom i nije mario za njenu konstantnu prisutnost. Iako ispočetka nije priznavala da gaji posebne osjećaje prema Chopinu, ona je njime bila očarana premda ju je sam skladatelj ignorirao no ona je bila uporna sve dok ga nije osvojila. George Sand je tada bila majka dvoje već odrasle djece.

Oni dvoje se odluče na bezuvjetno putovanje na španjolski otok Mallorcu. Ondje su se smjestili u jednom ruševnom samostanu de Valdemosa, gdje Chopinu nije bilo izrazito ugodno.

Smetala mu je vlažna klima, sparina i neprestane kiše te je svakodnevno patio od brojnih groznica i priviđenja koja su mu posebno bila inspiracija za njegove Preludije. I

sama George Sand je opisivala Chopinov način skladanja: „Preludiji, neki od njih podsjećaju na priviđenja o mrtvim monasima i na pogrebne pjesme i ta priviđenja i te pogrebne pjesme njega su opsjedale: drugi preludiji su tužni i ljupki; nadahnuće za njih dolazilo mu je u trenucima, kada je sjalo sunce, kada je bio zdrav, kad je osluškivao bučan dječji smijeh pod prozorom... Neki od preludija su sumorno turobni te iako oćaraju uho, veoma rastuže srce.“ Većinu vremena su provodili na njenom imanju u Nohantu gdje im je u posjete dolazio i Franz Liszt u pratnji grofice Marie d'Agoult. Na imanje su dolazili brojni umjetnici, slikari i kipari te su vodili strastvene rasprave o ulozi umjetnosti, glazbe i književnosti. Neki od njih su postali i ljubavnici od George Sand što je dovelo do žustrih svađa između nje i Chopina. Boemski život koji je književnica vodila, njezini prijatelji socijalisti i republikanci, pijanice, ljubitelji burnih provoda i noćnih okupljanja, nisu se nimalo sviđali bolesnom i shrvanom skladatelju. Loši odnosi s Mauriceom, sinom George Sand, prethodili su prekidu devetogodišnje veze između nje i Chopina. Chopin je shvatio da je višak te odlučio napustiti Nohant, no ljubav je trajala još neko vrijeme, sve dok se kći George Sand, Solange, nije udala kada je konačno veza prekinuta. George Sand je posljednji put vidjela Chopina u ožujku 1848.: „Stegnula sam njegovu hladnu ruku. Htjela sam da razgovaramo. Međutim, on je pobjegao.“ Sva pisma koja su jedno drugome pisali George Sand je nakon Chopinove smrti spalila u trenutku oćaja. Iako mnogi danas navode kako je George Sandova ljubav prema Chopinu bila više materinska nego ona druga, mnogi će se složiti da je upravo ona bila prekretnica u ostatku njegova života.

4. POSLJEDNJE GODINE

Lišen korisnih ljetovanja u Nohantu i posvećenosti skladanju, Chopin je morao višestruko povećati satnicu instrukcija kako bi preživio. Postojala su razdoblja kad gotovo ništa nije skladao, kao da je već sve izrekao. Nakon što je malo zdravstveno nadošao, odlučio otići iz Pariza na turneju po Engleskoj, no na nagovor prijatelja priredio je posljednji koncert u Parizu koji se održao 16. veljače 1848. godine. Kada je Chopin stupio na pozornicu, publika je već naviknula na njegovo tiho i neočekivano dodirivanje tipki klavira. Chopin je nakon toga koncerta bio vidno iscrpljen no napušta Pariz i odlazi 20. travnja 1848. u London održati nekoliko salonskih koncerata. Nakon Londona odlazi u Škotsku. Sva ta silna putovanja bila su kobna za Chopinovo zdravlje. Vraća se u Pariz i tamo ostaje prikovan uz krevet. U svibnju 1849. godine spasio je sve svoje rukopise, pokušao je napisati metodu za sviranje klavira, ali mu ni to ne uspijeva.

Slika 5: Chopin na smrtnoi postelji

25. lipnja 1849. šalje pismo svojoj majci Lujzi i sestri da ga posjete ako budu mogle jer je bolestan. Majka i sestra su došle Chopinu, ali njegovo stanje je i dalje bilo isto ili čak i lošije. Oko umirućeg skladatelja su se okupili njegovi najmiliji Poljaci: rođaci i prijatelji. Iako nije bio preveliki vjernik, na smrtnoj postelji je osjetio potrebu za ispovijedi i posljednjom pomasti. Nakon što je izrekao svoje posljednje dvije želje: da mu na pogrebu svira Mozartov *Requiem* te da njegovo srce bude izvađeno i odneseno u Poljsku, liječnik ga je upitao da li trpi, a on mu je odgovorio: „Više ne.“ što su bile i posljednje riječi ovog velikog skladatelja. Umro je na rukama svoje sestre Ludowike 17. listopada 1849. u dva sata ujutro. Posmrtna misa preminulom pijanistu i skladatelju održana je 30. listopada u crkvi sv. Marije Magdalene u Parizu. Postojao je problem za izvođenje Mozartova *Requiem*a. Naime, u to vrijeme ženama nije bilo dopušteno pjevati u Božjem hramu, ali je zbog Chopina učinjena iznimka pod uvjetom da pjevačice budu skrivene iza teškog crnog zastora i da je posjetitelji ne mogu vidjeti. Na pogreb su došli mnogi njegovi bliski prijatelju umjetnici, a jedina koja je nedostajala bila je George

Sand. Na njegovu želju se izveo Mozartov Requiem te dva Chopinova preludija, onaj u e-molu (br.4) i u h-molu (br.6) koji je bio skladan na Mallorci kada je Chopin vidio smrt dok je kiša neumoljivo pljuštala. Također je izveden treći stavak Sonate u b-molu, poznat pod imenom Marche Funebre (Posmrtna koračnica) aranžiran za orkestar. Chopinovo tijelo je pokopano u Francuskoj na groblju Peré-Lachaise, dok je njegovo srce, po skladateljevoj želji, izvađeno i poslano u Varšavu u crkvu sv.Križa. u kojoj je postavljena spomen-ploča s natpisom: „Ibi cor meum ubi patria“ odnosno: „Tamo je moje srce gdje je moja domovina.“

5. STVARALAŠTVO FRÈDÈRICA CHOPINA

Frèdèric Chopin je za sobom ostavio veliki opus djela za klavir. Tako je za klavir napisao 56 mazurki, 13 poloneza, 15 valcera, 19 nokturna, 25 preludija, 27 etida,

Slika 6: Chopinov originalni zapis Nokturna u c-molu, op.48 br.1

4 scherza, 4 impromptua, 4 balade, 3 rondo, 3 sonate, nekoliko skladbi u obliku teme s varijacijama te više pojedinačnih djela (Fantazije, Uspavanka, Barkarola, Tarantella, Bolero, Fuga u a-molu... Piše i nekoliko skladbi za klavir i orkestar: Varijacije na *La ci darem la mano*, Velika fantazija na poljske napjeve, rondo *Krakowiak*, 2 klavirska koncerta (e-mol i f-mol), Velika briljantna poloneza, Andante spianato. Za komorne sastave napisao je klavirski trio, sonatu za violončelo i klavir, Uvor i briljantnu polonezu za violončelo i klavir i Veliki koncertni duo za violončelo i klavir na Mayerbeerovu temu. Za klavir i glas piše 19 solo pjesama.

Iako nije težio programnim naslovima za svoje skladbe, u opusu Frederica Chopina možemo ujedno vidjeti trenutke neizmjerne razigranosti i sreće, i trenutke vječne boli i osamljenosti, koja ga je pratila kroz njegov kratak život. Iako je otišao iz Poljske, nikada ju nije zaboravio, što možemo zaključiti po poznatim poljskim plesovima (poloneza, mazurka...)

5.1. MAZURKE

Mazurka je izvorni poljski narodni ples koji se pleše u parovima, obilježava ga brži tempo, no ipak polaganiji od valcera. Mazurka je iz naroda najprije prešla u plesne dvorane, a zatim i u one koncertne. Početkom 19.stoljeća mazurke su plesali ne samo u Poljskoj nego i u drugim europskim zemljama. Mazurka se u radovima skladatelja klasične glazbe prvi put pojavljuje u drugoj polovici 18.stoljeća. Frederic Chopin je

razrađivao mazurku u bezbroj varijacija te je stvorio svojevrsni intimni dnevnik u kojem se održavaju sva njegova raspoloženja, od ganute radosti do najdublje melankolije. U mazurkama primjenjuje posebno razvijen stil ornamentiranja koji se temeljito razlikovao od dotadašnjeg načina ukrašavanja. Chopinovi se ukrasi ne daju svesti na određene sheme, oni su sasvim slobodni, ali ne odvrćaju od melodijske linije, koja je najbitnija.

5.1.1 Mazurka u B-duru, op.7 br.1

Mazurka u B-duru iz opusa br.7 jedna je od osnovnih: u njoj se razvija graciozno oblikovana melodija, sa šaljivim odmacima. Krajnji ulomak sadrži melodijski i harmonijski veoma karakterističan, gotovo istočnjački potez koji se osebujno udružuje s mazurkinim ritmom i praznim basovim kvintama, da bi zatim, kad nastupi ponavljanje početnog dijela mazurke, prešao u živu zanosnu pokretnost, punu poleta i svježine. Ona je naizgled vrlo slična pravom seoskom plesu, no to nas ne treba zavarati: u opusu Frederica Chopina ne postoji gotovo niti jedna narodna tema koju je obradio osim ove: folklor je kod njega potpuno stiliziran i iznova promišljen.

Slika 7: Ulomak iz Poloneze u B-duru, op.7 br.1

5.2. POLONEZE

Poloneza je ples karakterističnoga ritma čije ime otkriva njegovo podrijetlo i koji su u svojem radu iskoristavali mnogi europski skladatelji još od baroka. Tadašnji ljudi su poloneze najčešće plesali po svadbenim veseljima, iz Poljske se ovaj ples od 17.stoljeća širi i u druge zemlje, ali ponajprije kao dvorski ples. Istodobno dobila oblik instrumentalne skladbe, prije svega u Njemačkoj, Francuskoj i skandinavskim zemljama. Razvoj instrumentalne poloneze dosegao je svoj vrhunac u opusu Frederica Chopina. Nadahnute domoljubnim i romantičarskim zanosom, Chopinove poloneze postale su simbol domoljublja. Poloneze su slike herojstva, viteštva i borbe, u njima

odjekuju ritmovi veličanstvenih povorki i trijumfalnih pohoda, bojni poklici i zov trublji. Iz njih ponekad i izbija nostalgija za domovinom, sjeta za dalekom domovinom i onima koji su u njoj ostali živjeti.

5.2.1. *Poloneza u As-duru, op.53. – Herojska*

Među brojnim Chopinovim polonezama, najsnažnija i najvrednija je zasigurno Herojska poloneza, borbenog duha i veličanstvenog zanosa. Djelo ogromne moći izraza i silnih gradacija. Ova herojska minijatura nam daje zaključiti koliko li je samo Frederic Chopin mislio na svoju domovinu u trenucima izbivanja, točno opisujući stanje u tadašnjoj Poljskoj.

Slika 8: Ulomak iz Herojske poloneze, op.53

5.3. PRELUDIJI

Od latinske riječi *praeludere*, što znači vježbati, uvježbavati, ovaj izraz označava instrumentalni stavak, solističkih, improvizacijskih obilježja. Preludij se pojavljuje kao prvi stavak ili predigra, uvod u veće djelo (primjerice suitu). Sam izraz susreće se od sredine 15.stoljeća najprije na latinskom jeziku. Chopinovi preludiji znatno pridonose upoznavanju njegova unutarnjeg duševnog bogatstva koje se često izvivljavalo u bilježenju tonskih slika raznih ugođaja. Chopin preludiju daje sasvim samostalan život i inaugurira time pojavljivanje bezbrojnih klavirskih preludija, što su ih do danas napisali skladatelji svih narodnosti

5.3.1. *Preludij u c-molu op 28.br.20.*

Do kakva stupnja zna doprijeti Chopinov izraz zgusnute boli, očituje se u jednom od najkraćih preludija, op.28.br.20. u c-molu. Sažeti, u početku maestozni koral, u kojemu se naslućuju obrisi posmrtno koračnice, prelazi u nekoliko dinamičnih ploha, od fortissima do pianissima, združujući opadanje zvukovne snage sa složenošću same harmonije.

5.4. VALCERI

Riječ valcer potječe od njemačke riječi *walzen* što znači kotrljati, okretati, kliziti. Valcer je „rođen“ u bečkim četvrtima i alpskim regijama Austrije. Izvori su mu u folklornim plesovima austrijskih seljaka. Pojavio se u 17.stoljeću, a u 18.stoljeću je bio masovno prihvaćen od strane austrijskog plemstva. Posebno mjesto u europskoj plesnoj glazbi prve polovice 19. stoljeća zauzimaju upravo Chopinovi valceri. U njima je Chopin daleko razmaknuo granice Schubertovih (31.siječnja 1797.-19.studenoga 1828.), Straussovih (14.ožujka 1804.-25.rujna 1849.) i Lannerovih (12.travanj 1801.-14.travanj 1843) valcera. Njegovi valceri i nisu namijenjeni plesnoj nego koncertnoj dvorani, oni pripadaju u najčistije uzorke profinjene salonske glazbe pune ukusa, elegancije u kojoj se briljantnost i efektnost klavirskog stila spretno spaja s melankolijom romantike.

5.4.1. *Valcer u a-molu, op.posth.*

Početni ulomak valcera u e-molu prikazuje u punom svjetlu tip Chopinova valcera i njegovu briljantnu pokretnost. Na početku imamo jednu temu koja se provlači kroz cijeli valcer do samoga kraja (code). Inače, valcer u a-molu je omiljen kod klavirista amatera s laganim ritmom i notama. Činjenica je kako note nisu teške, a osjećaji? Valcer obiluje melankoličnim a-molom u srazu s pokojim vedrijim glazbenim rečenicama.

Slika 9: Ulomak iz Valcera u a-molu

5.5. NOKTURNA

Nokturno je skladba sanjarskog, sjetnog i melankoličnog raspoloženja. U doba romantizma nokturno je bio vrlo popularan naziv za klavirske minijature. Nokturna se najčešće susreću u obliku trodijelne pjesme i vrlo su izražajne melodije. Autor najpoznatijih „nokturna za klavir“ bio je upravo Frederic Chopin koji ih je rado preuzeo

od začetnika toga glazbenog oblika Irca Johna Fielda¹. Bogatstvo Chopinove melodičke je najosjetljivije upravo u nokturnima kojih se djelovanje temelji na čistoći i izvornosti melodičke linije.

5.5.1. Nokturno u f-molu, op.55 br.1

Na samom početku nokturna, koji započinje melankoličnom temom u f-molu, lijeva ruka graciozno prati desnu koja donosi temu koja se tijekom cijele skladbe, skoro neprimjetno, varira. Chopin je duboko volio čistoću melodije što možemo vidjeti upravo u ovom njegovom nokturnu.

Slika 10: Ulomak iz Nokturna u f-molu, op.55, br.1

5.6. BALADE

Prije Chopina, balada je bila odveć poznat pojam, ali ne i na području instrumentalne glazbe, nego vokalne. Chopin prvi za nju osvaja instrumentalno polje. Napisao je 4 balade (u g-molu, F-duru, As-duru i f-molu) koje su slobodne ali uravnotežene forme u kojima je spojio liriku, epiku i dramu te ostvario vlastiti baladni stil zaodjenuvši ga u elemente pjesme, rondo, sonate i varijacije. Po širini zamisli i intenzitetu života, koji u njima ključa neprekinutom snagom i zamahom, po složenosti varijacijskog principa, koji u opsežnijim Chopinovim radovima nalazi redovitu promjenu kontrastima tematskog materijala, ali i završenosti cjeline. po dramatici, u sukobljavanju glavnih zamisli, osebujno ih je povezao dinamičkim kontrastima.

¹ John Field, engl.pijanist i skladatelj (1782 – 1837.) Svoju glazbenu izobrazbu vodio kod svoga djeda orguljaša u Dublinu te kod M.Clementija F.Liszt ga opisuje kao sjajnog klavirskog pedagoga. Izrazito je poznat po nokturnima za klavir koji su postali uzor istovrsnim djelima F.Chopina.

5.6.1. Balada u g-molu, op.23. br.1

Chopin se u baladama okušava radikalno novatorskim formama, otvorenim i pustolovnim, čak i nestabilnim, koje traže više pozornosti kako bi se slušatelj na njih navikao. Upravo ova balada u g-molu nastala 1835.godine, govori o strašnoj osveti koji je kovao jedan sultan protiv osvajača svoje zemlje: pretvara se da im nudi prijateljski objed te ih ljubi nakon što je na svoje usne nanio smrtonosni otrov. Ova prisposoba odgovara prijetećem i napetom ugođaju ovoga djela ispunjenog naglim naletima nasilja ili mahnitim ispadima nakon kojih slijedi apokaliptična coda.

5.7. ETIDE

Svojevrsnu revoluciju Chopin provodi na području klavirske etide. U dva sveska etida (op.10 i op.25) ostavio je za sobom sva dotadašnja srodna djela drugih skladatelja. Iako se i u njima svladavaju određeni tehnički problemi, one nikad ne odaju suhoparnost koja je prilično česta u didaktičkoj glazbenoj literaturi. Etide su sinteza Chopinova nastojanja oko proširivanja granica klavirskog izraza; one su usto toliko individualno zamišljene i izgrađene koliko je u njima bogatstvo same melodičke, ritmičke i harmonijske invencije.

5.7.1. Etida u a-molu, op.25. br.11- Zimski orkan

Etida u a-molu, dobro poznata po nazivu „Winter wind“ ili „Zimski orkan“ poznata je po elementarnom snagom, žestinom i monumentalnošću u kojoj se nad ostanu ritmičku figuru u basu, ruši bujica tonova s krajnjih granica klavira.

Slika 11: Ulomak iz etide Zimski orkan

5.8. SCHERZA

Iako je tijekom godina definicija scherza varirala, ona se često odnosila na stavak koji zamjenjuje Menuet, treći ili četvrti dio kompozicije. Scherzo, kao samostalan zaokružen oblik, ali i kao menuet, obično se svirao s ponavljanjem kao i menuet, te tako stvarajući ABA ili trodijelan oblik. No, u Chopinovim očima schezo nije bio isto što i u klasičnoj instrumentalnoj, simfonijskoj, komornoj i klavirskoj glazbi. Chopin i njega izdvaja i osamostaljuje šireći mu dimenzije i mijenjajući sadržajnost kojoj obojenost zavisi o slobodi romantičke mašte.

5.8.1. Scherzo u b-molu, op.31. br.2

O opsegu četiriju Chopinovitih scherza svjedoči duljina prvog u h-molu koji ima čak 625 taktova, te još i više scherza u b-molu koji posjeduje i više od 800 taktova. Sadržaj nije nipošto određen naslovom jer je u njima mnogo više ozbiljnosti i dramatičnosti. Tako možemo slobodno zaključiti kako se Chopinov scherzo u b-molu sastoji od 2 dijela, od kojih je prvi dramatičniji i brži od drugog koji je smireniji i melankoličniji te postepeno radi gradaciju do ponavljanja prvog dijela.

Slika 12: Ulomak iz Scherza u b-molu, op.31, br.2

5.9. IMPROMPTU

Impromptu je izraz potekao od istoimene francuske riječi koja znači „bez pripreme“, označava vrstu instrumentalne, najčešće klavirske, skladbe koja je osobito karakteristična za romantizam. Izraz se pojavio još u 17. stoljeću za pjesme koje su spjevane bez pripreme, za scenske međuigre. U klavirskoj glazbi romantičara impromptu ima oblik dvodijelne ili trodijelne pjesme, rona ili varijacije na neku poznatu temu. Impromptue su skladali Liszt, Schubert, Schumann, kao i Chopin. Njegove

skladbe iz opusa 29, 36, 51 i 66 imaju trodijelni oblik, između dva simetrična, brza dijela nalazi se kontrastni srednji dio, on je sanjalački i krajnje sentimentaln.

5.10. KLAVIRSKI KONCERTI

Riječ koncert potiče od talijanske riječi concerto te označava skladbu od više stavaka za solistički instrument i orkestar. Solist i orkestar trebaju biti ravnopravni premda se solistu daje mogućnost da izrazi svoje sviračko umijeće – virtuoznost. Klasični koncert, kojem je prethodio barokni concerto, dobio je svoj konačni oblik krajem 18.stoljeća. Od tada je to uglavnom djelo od tri stavka oblikovano poput sonate u kojem se izmjenjuju brzi, polagani te opet brzi stavak. Četvrti stavak pojavljuje se rjeđe, a uveli su ga romantičari. Klavirski koncerti (f-mol op.21., e-mol op.10.) u opusu Frederica Chopina nam daju naslutiti kako je taj vrsni skladatelj znao ukomponirati klavir s orkestrom na jedan vrlo specifičan način.

5.10.1. Klavirski koncert u e-molu, op.11 br.1

Prvo koncert za klavir i orkestar je ujedno i njegovo posljednje djelo za takav sastav. Koncert u e-molu nastao je 1830.godine. Chopin svjesno sklada orkestralni uvod u skladu s modom toga doba i kada nastupi solist primijetiti ćemo da iste teme, koje je orkestar odsvirao na ponešto nespretan i nevješt način, postaju izvanredne čim ih čujemo u klavirskoj izvedbi. On se najprije oglašava ratobornim motivom, ubrzo utišanim slijedom silaznih nota, zatim nastavlja nemirnom pjesmom, sentimentalnom i nježnom, pozivajući uzbuđeno kucanje zaljubljenoga srca. Nakon nekoliko pahuljastih dijelova te nekoliko blještavih nastupa orkestra, javlja se druga tema, otmjena i nježna, suptilno praćena s nekoliko nota roga, koji kao da se javlja od nekud iz daljine.

Slika 13: Ulomak iz 2.stavka klavirskog koncerta u e-molu

5.11. OSTALA DJELA

Frederic Chopin je stvorio niz od više koncertnih skladbi, odnosno, „Varijacije na Mozartovu temu“ op.2., nastale 1827., „Fantazija na poljske napjeve“ op.13., „Koncertni rondo ‚Krakowiak‘“ op.14. iz 1828. Fantazija u f-molu op.49. za klavir, sonata u h-molu op.58. i u b-molu op.35. sa široko poznatom posmrtnom koračnicom i kratkim sažetim finalom koji prohuja u nevjerovatno brzim triolama, ostavljajući dojam vihora. Fantazija-Impromptu op.posth.66, Uvod i briljantna poloneza op.3. Tijekom kratkotrajne veze s Konstancom Gladkowskom, Chopin je napisao nekoliko solo pjesama za klavir i sopran op.posth.74. Trio za klavir, violinu i violončelo u g-molu op.8., Sonata za violončelo g-molu op.65., Largo u Es-duru op.posth, Fuga u a-molu op.posth, Andante spianato u G-duru op.22., Rondo za dva klavira u C-duru op.posth.73.

6. ZANIMLJIVOSTI

Prije nekoliko godina neki su liječnici pretpostavili da Chopin uopće nije bolovao od tuberkuloze nego da je umro od nasljedne bolesti koja je otkrivena tek tridesetih godina 20.stoljeća.

Kada je imao samo 10 godina, njegov učitelj klavira mu je rekao kako ga više nema čemu naučiti jer je već tada bio izvrstan. Ujedno, legenda kaže da se kao sasvim malo dijete najviše volio igrati ispod klavira dok je njegova majka svirala.

Neki njegovi biografi u svojim spisima navode kako je u džepu na košulji ili jakni uvijek imao zamotane zemlje iz Poljske, a nosio ju je u tom džepu tako da bi ona bila bliže njegovom srcu. Postoje dvije originalne fotografije Frederica Chopina, uslikao ga je L.A.Bisson u njegovom pariškom stanu, a slikan je samo nekoliko mjeseci prije smrti.

Slika 14: Originalna fotografija Chopina, 1949.

Svojim skladbama nikada nije davao naslove te je time omogućio slušateljima stvoriti vlastito mišljenje i interpretaciju o svakoj pojedinoj njegovoj skladbi.

Zasigurno najprestižnije Chopinovo natjecanje u Europi je upravo ono u Varšavi koje se, od 1927. godine, održava svakih 5 godina.

Mnogi pijanisti su svoju svjetsku slavu stekli svirajući upravo Chopinova djela, a to su: Arthur Rubinstein (1887. – 1982.), Talijan Maurizio Pollini (1942.-), Ivo Pogorelić (1958.-), Martha Argerich (1941.-), Vladimir Horowitz (1903. – 1989.), Vladimir Ashkenazy (1837.-), Evgeny Kissin (1971.-)

Snimljeno je i nekoliko filmova inspiriranih Chopinovim životom, primjerice film Impromptu iz 1991. godine, potom film iz 2002.godine „Chopin: Žudnja za ljubalju“, te puno stariji film iz 1945.godine „Pjesma za pamćenje“.

Chopinova glazba je također prisutna u nekim poznatim svjetskim filmovima, primjer je film „Pijanist“ iz 2002.godine redatelja Romana Polanskog.

7. ZAKLJUČAK

Iako je vodio kratak i hirovit život, Frederic Chopin nam je ostavio zaista fascinantan trag u klavirskoj glazbi i glazbi općenito. Pošto sviram njegova djela već duže vrijeme, sada kada znam cijeli njegov život, teški put jednog umjetnika koji se nikada tako lako nije predavao, na ta djela gledam zaista drugačije. Ona nisu samo crne note na bijelom papiru, u njima se osjeti ta jedna romantičarska duša puna patnje i boli, ali nikako predaje. Svaki umjetnik koji svira Chopina, zasigurno mora osjetiti tračak njegova doba i onoga što je proživljavao u svom kratkom životu.

Ovaj maturalni rad mi je zasigurno proširio glazbene horizonte, te sva ostala saznanja o glazbi koja sam prije imala. Glazbu treba shvaćati na osebujan način, ona je jedina subjektivna stvar na ovom svijetu koju treba iz dana u dan njegovati.

Chopin je svakom izvođaču njegovih djela omogućio vlastitu interpretaciju, nije se obavezao na pisanje naslova niti naredbi koje izvođač mora poštovati prilikom izvedbe. Po tome je Frederic Chopin veliki umjetnik, iako nije puno govorio kao čovjek, njegova djela su govorila umjesto njega. Iako ga mnogi nisu mogli shvatiti kao osobu i kao umjetnika, lijek je našao upravo na svom klaviru koji ga nikada ne bi iznevjerio, sjedio bi i improvizirao sve dok ne bi pronašao pravi tijek melodijske linije koja mu upravo u tom trenutku odgovara i opisuje njegovo trenutno stanje.

U Chopinovoj glazbi svaka nota je slog, svaki takt jedna riječ, a svaka rečenica misao. Ne izražava svatko svoju umjetnost na isti način. Životu provedenom raskošno, kakav je bio Lisztov, suprotstavlja se Chopinov život, sav suzdržljiv. Sve što nije predao, njegova ljubav, njegova stidljivost i strah, ona neprekidna groznica za usavršavanjem, njegova otmjenost, izgnaničke čežnje pa čak i njegovi trenuci veze s nepoznatim, sve je to ostalo u snazi u njegovom djelu. I dan danas je tajna u toj njegovoj snazi. Chopinova glazba će i dalje živjeti, u svakom umjetniku, u svakom izvođaču koji je ikada svirao bilo koje djelo, u svakom trenutku. Zasigurno će i drugi iz moga maturalnog rada saznati pokoju sitnicu o Chopinu koju do sada možda nisu znali.

Iako je Chopin većinu svoga života proveo izvan Poljske, njegovo srce je uvijek kucalo za nju.

8. LITERATURA

- **ANDREIS, J.** (1974.-1976.), Povijest glazbe. Zagreb: Mladost
- **MICHELS, U.** (2006.), Atlas glazbe 2. Golden marketing
- **de POURTALES, G.**(2005.), Chopin. Zagreb: Adamić d.o.o.
- **SAND, G.** (2005.), Povijest mog života. Zagreb: Adamić d.o.o.
- **GECKT, M.** (2008.), Kratka povijest glazbe. Zagreb: Mozaik knjiga
- **IWASZKIEWICZ, J.** (1990.), Šopen. Banja Luka: Novi glas
- **LISZT, F.** (2011.), Chopin. Zagreb: Mala zvona
- **ŽMEGAČ, V.** (2009.), Majstori europske glazbe. Zagreb: Matica Hrvatska
- **Muzička enciklopedija** (1971.-1977.). Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod (str.324.-327.).
- **700 godina klasične glazbe: Riznica melodija i riječi,** (2011.). Zagreb: Mala zvona

Slika 1: <http://pictures.polandforall.com/images/zlazowa-wola-poland-frederick-chopins-manor-house.jpg>

Slika 2: <http://images.fineartamerica.com/images-medium-large/chopin-playing-the-piano-in-prince-radziwills-salon-hendrik-siemiradzki.jpg>

Slika 3: <http://www.chopinmonumentinchicago.com/images/large/kwiatkowski-chopin.jpg>

Slika 4: <http://1.bp.blogspot.com/-sjnR-aZQTuU/TXRq4WWR8jI/AAAAAAAAADzc/ENrofmDhkBM/s1600/Chopin.jpg>

Slika 5: <http://www.foreverswedish.org/10027114~Frederic-Chopin-Polish-Musician-on-His-Deathbed-Posters.jpg>

Slika 6: http://www.chopin.pl/files/Fontana_s.1_nowa.jpg

Slika 7-13: <http://www.imslp.org>

Slika 14: http://userserve-ak.last.fm/serve/_/81636889/Frdric+Chopin+Chopin.jpg

9. AUDIO PRILOZI:

1. Mazurka u B-duru, op.7. br.1 (ulomak)
2. Herojska poloneza, op.53 (ulomak)
3. Valcer u a-molu, op.posth (ulomak)
4. Nokturno u f-molu, op.55 br.1 (ulomak)
5. Etida „Zimski orkan“, op.25 br.11 (ulomak)
6. Scherzo u b-molu, op.31 br.1 (ulomak)
7. Klavirski koncert u e-molu, op.11 br.1, II.st.-Larghetto (ulomak)